

Tutkimus ruotsinsuomen sanastosta

Tarja Larsson 12.4.2024

Tutkimus ruotsinsuomen sanastosta

- Minkä tyyppisiä suomen yleiskieleen kuulumattomia sanoja Ruotsissa puhuttavassa suomessa käytetään, miten sanat on muodostettu ja mitä aihealueita ne edustavat?
- Ketkä tällaisia sanoja käyttävät ja mikä motivoi käyttämään tai olemaan käyttämättä ruotsinsuomen sanoja?
- Millaisia asenteita tällaisten sanojen käyttöön liittyy?

Tutkimus ruotsinsuomen sanastosta

- **Minkä tyyppisiä suomen yleiskieleen kuulumattomia sanoja Ruotsissa puhuttavassa suomessa käytetään, miten sanat on muodostettu ja mitä aihealueita ne edustavat?**
- Ketkä tällaisia sanoja käyttävät ja mikä motivoi käyttämään tai olemaan käyttämättä ruotsinsuomen sanoja?
- Millaisia asenteita tällaisten sanojen käyttöön liittyy?

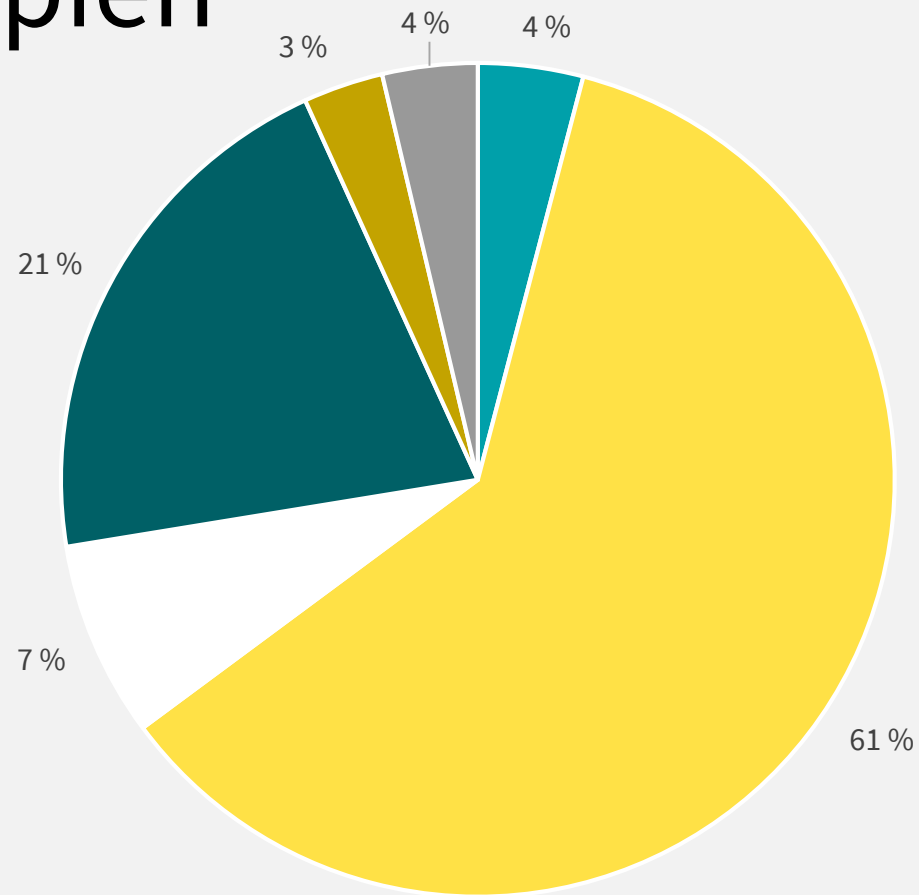
Tutkimusaineisto

- Sveriges Radio Finskan (aiemmin Sisuradio) järjestämiin *Vuoden ruotsinsuomalainen sana* -äänestyksiin tulleet sanaehdotukset
 - Äänestysvuodet: 2016, 2017, 2018, 2021, 2022 ja 2023
 - 450 sanaa tai sanontaa (yksittäisiä ehdotuksia 379)
- Kysely ruotsinsuomen sanoista
 - Avoinna 1.–31.3.2024
 - 250 vastausta

SR Finskan aineiston lainasanatyypit

- **sitaattilaina** – esim. *dagis* (ruots. *dagis*, suom. *päiväkoti*)
- **erityislaina** – esim. *buuvi* (ruots. *bov*, suom. *konna*, *roisto*)
- **yleislaina** – esim. *treenata* (ruots. *träna*, suom. *treenata* ark., *harjoitella*, *harjoittaa*; *valmentaa*)
- **morfosemanttinen käänöslaina** (varsinainen käänöslaina)
– esim. *rullatuoli* (ruots. *rullstol*, suom. *pyörätuoli*)
- **semanttinen käänöslaina** (merkityslaina)
– esim. *pendeli* (ruots. *pendel*, *pendeltåg*, suom. *lähijuna*, *paikallisjuna*)
– KS: *pendeli* = heiluri, *pendelöida* = sukkuroida
- **homonyyminen lainasana** – esim. *svengata* (ruots. *svänga*, suom. *kääntyä*)
KS: *svengata* = soida t. soittaa luontevan, mukaansa tempaavan rytmikkäästi

Lainasanatyypin jakautuminen

- sitaattilaina
- erityislaina
- yleislaina
- morfosemanttinen käännöslaina
- semanttinen käännöslaina
- homonyminen lainasana

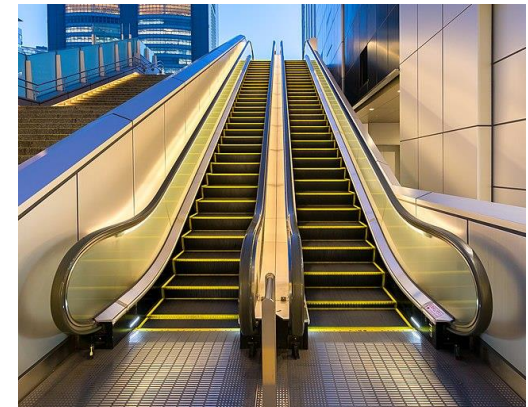
Erityislainoja (61 %)

- ***blipata*** 'maksaa lähimaksulla' (ruots. *blippa*)
- ***faalukorvi*** 'lenkkimakkara' (ruots. *falukorv*)
- ***favoriitti*** 'suosikki' (ruots. *favorit*)
- ***fiikata*** 'kahvitella' (ruots. *fika*)
- ***messata*** 'lähettää tekstiviesti' (ruots. *messa*)
- ***myyssata*** 'fiilistellä' (ruots. *mysa*)
- ***rondelli*** 'liikenneympyrä' (ruots. *rondell*)
- ***syyri*** 'hapan, vihainen' (ruots. *sur*)

Morfosemanttisia käännöslainoja (21 %)

- ***ei pelaa roolia*** 'ei merkitse mitään' (ruots. *spelar ingen roll*)
- ***irtohampaat*** 'tekohampaat' (ruots. *löständer*)
- ***nukkuma-aamu*** 'aamu, jolloin saa nukkua hieman pidempään kuin tavallisesti' (ruots. *sovmorgon*)
- ***puristuspäivä*** 'välipäivä' (ruots. *klämdag*)
- ***rullarappuset*** 'liukuportaat' (ruots. *rulltrappa*)
- ***takapaukku*** 'krapula' (ruots. *baksmälla*)

Yleislainoja (7 %)

- *bussi*
- *hyppymatto*
- *raggari*
- *fiksata* (ark.)
- *pottu* (ark.)
- *hantuuki* (murt.)
- *ruukata* (murt.)

Sitaattilainoja (4 %)

- **godis** 'karkki'
- **linne** 'hihaton paita'
- **loppis** 'kirppis'
- **mellis** 'välipala'
- **mello** 'Ruotsin Euroviisut tai UMK',
lyhenne ruotsin *Melodifestivalen*-sanasta

Homonyymisia lainasanoja (4 %)

- ***mobiili*** 'kännykkä, matkapuhelin' (ruots. *mobil, mobiltelefon*)
KS: liikkuva, liikuteltava, siirrettävä
- ***rasti*** 'tauko' (ruots. *rast*)
KS: merkki (vinoristi); suunnistusmerkki
- ***päivän rätti*** 'päivän ateria' (ruots. *dagens rätt*)
KS: riepu; väsynyt, uupunut, poikki
- ***täkki*** 'rengas' (ruots. *däck*)
KS: peite; mer. aluksen (ylä)kansi
- ***viilata*** 'levätä' (ruots. *vila*)
KS: hioa, hangata, tasoittaa

Hybridisanoja

- ***distanssiopetus*** 'etäopetus' (ruots. *distansundervisning*)
- ***lingonsyltti*** 'puolukkahillo' (ruots. *lingonsylt*)
- ***parabooliantenni*** 'lautasantenni, satelliittiantenni'
(ruots. *parabol, parabolantenn*)
- ***perjantaimyys*** 'perjantain fiilistely, mukava yhdessäolo'
(ruots. *fredagsmys*)
- ***uimaruukku*** 'henkilö, joka ei uskalla mennä veteen/uimaan'
(ruots. *badkruka*)

Cliffhangeri

Jatkoa seuraa...

Kuvat: Isofin media-arkisto, Wikimedia Commons

Kiitos!

Kielen ja
kansanperinteen
tutkimuslaitos